

Założenia

2015-08-03

W ramach działania 5.3 Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2013, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska wraz z 16 regionalnymi dyrekcjami ochrony środowiska zrealizowała projekt POIS.05.03.00-00-186/09 „Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 na obszarze Polski” z dofinansowaniem w 80% ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Instytucją Wdrażającą, nadzorującą realizację projektu było Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych.

Głównym celem projektu opracowywania planów zadań ochronnych był rozwój systemu zarządzania siecią obszarów Natura 2000 w Polsce poprzez opracowanie dokumentacji planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 (w tym ustanowienie w formie aktów prawa miejscowego co najmniej 370 z nich). Zgodnie z art. 6 ust. 1 Dyrektywy siedliskowej, państwa członkowskie ustalają konieczne środki ochronne, w tym odpowiednie plany zagospodarowania dla obszarów Natura 2000. Realizacja przedmiotowego projektu od strony prawnej była niczym innym, jak wywiązaniem się Polski z zobowiązań wynikających z dyrektyw unijnych. Brak stosownych działań w celu uniknięcia na specjalnych obszarach ochrony pogorszenia stanu siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków traktowane będzie jako naruszenie obowiązującego prawodawstwa unijnego.

Plany zadań ochronnych (PZO), opracowywane w ramach projektu, tworzą podstawę do prowadzenia właściwych działań ochronnych na obszarach Natura 2000 w Polsce. Dzięki opracowaniu PZO możliwe jest przede wszystkim:

- zidentyfikowanie istniejących i potencjalnych zagrożeń mających wpływ na stan zachowania przedmiotów ochrony;
- określenie działań koniecznych do podjęcia w celu utrzymania bądź odtworzenia właściwego stanu ochrony chronionych siedlisk i gatunków ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za realizację tych działań;
- podsumowanie dostępnej wiedzy o obszarach i ich przedmiotach ochrony;
- ustalenie systemu monitoringu, zarówno skutków realizacji działań ochronnych, jak i stanu zachowania siedlisk przyrodniczych i gatunków będących przedmiotami ochrony
- podniesienie jakości stosowania procedur w ramach prowadzonych ocen oddziaływania na środowisko, związanych z oddziaływaniem planowanych przedsięwzięć na obszary Natura 2000;
- wskazanie zmian koniecznych do wprowadzenia w dokumentach planistycznych (m.in. studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, etc.), w celu eliminacji lub ograniczenia zagrożeń dla utrzymania bądź odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt będących przedmiotami ochrony;
- ułatwienie wdrażania programów rolnośrodowiskowych oraz uregulowanie zagadnień związanych z zalesieniami na obszarach Natura 2000, jak również kontrolowanie stosowania tzw. zasady wzajemnej zgodności (cross-compliance), oznaczającej powiązanie wysokości uzyskiwanych przez rolników płatności bezpośrednich ze spełnianiem przez nich określonych wymogów, dotyczących utrzymania gruntów wchodzących w skład gospodarstwa w Dobrej Kulturze Rolnej.

Kompleksowo rozwiązany w projekcie proces komunikacji pomiędzy nadzorującym funkcjonowanie obszarów Natura 2000 w Polsce (Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska), sprawującymi nadzór nad poszczególnymi obszarami - ustanawiającymi w drodze zarządzenia plany zadań ochronnych (regionalni dyrektorzy ochrony środowiska), a interesariuszami na danym obszarze (m.in. nadleśnictwa, lokalne samorządy, regionalne zarządy gospodarki wodnej, wojewódzkie zarządy melioracji i urzędów wodnych, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, organizacje pozarządowe, placówki naukowe, rolnicy, przedsiębiorcy, przedstawiciele mieszkańców, itd.) pozytywnie wpływał na jakość przygotowywanych planów, ich zrozumienie, akceptację oraz efektywne wdrażanie.

Szeroko rozumiana społeczna formuła powstawania planów zadań ochronnych oparta jest na dwóch filarach. Jednym z nich jest warsztatowa forma pracy, realizowana dzięki tworzonemu na potrzeby opracowania planów tzw. Zespołom Lokalnej Współpracy (ZLW), tworzonych przez wspomniane wcześniej podmioty i instytucje. Zespoły zbierają się najczęściej kilkakrotnie (ok. 3 - 4 spotkań), analizując kolejne rozdziały powstających projektów planów oraz dyskutując poszczególne zapisy w nich zawarte. Taki sposób sporządzania PZO daje możliwość zapoznania się z oczekiwaniami różnych środowisk w odniesieniu do powstających dokumentów. Niezwykle ważne jest, by w warsztatach brali udział przedstawiciele wszystkich zainteresowanych stron oraz aby aktywnie uczestniczyli oni w tworzeniu projektu planu. W każdym z przypadków istotna jest również - pomiędzy samymi warsztatami - praca koordynatora danego PZO.

Drugim filarem projektu była platforma informacyjno-komunikacyjna (PIK) - aplikacja zaprojektowana, wykonana i wdrożona w ramach projektu, która kompleksowo wspiera proces opracowywania PZO dla obszarów Natura 2000. Podstawą działania platformy jest sieć internet, co sprawia, że prace nad przygotowaniem projektu planu mogą być prowadzone w dowolnym miejscu i jednocześnie przez wielu użytkowników. Zdalny dostęp w znaczący sposób ułatwia i usprawnia również prace Zespołów oraz umożliwia wnoszenie uwag i wniosków do projektu planu praktycznie każdemu obywatelowi w ramach ustawowych konsultacji społecznych, niezależnie od miejsca jego pobytu.

Nad merytoryczną zawartością powstających planów czuwał powołany Zespół Doradztwa Merytorycznego (ZDM), stworzony ze specjalistów z dużym doświadczeniem w zakresie praktycznego planowania ochrony przyrody, posiadających szeroką wiedzę z zakresu nauk przyrodniczych, planowania przestrzennego, itp. Do głównych zadań zespołu należało doradztwo w trakcie tworzenia projektów planów oraz ich opiniowanie na etapie powstawania i ustanawiania.

Realizacja projektu rozpoczęła się w IV kwartale 2009 r., a zakończyła w II kwartale 2015 r. Zarządzenie projektem oparto w szczególności na osobie kierownika projektu, asystenta projektu oraz 16 planistów zatrudnionych w regionalnych dyrekcjach ochrony środowiska w celu koordynowania prac na poziomie województw. Planiści regionalni, poza nadzorem nad harmonogramem projektu, budżetem, realizowanymi zamówieniami publicznymi, przede wszystkim uczestniczyli we wszystkich pracach planistycznych dotyczących opracowywania planów dla obszarów Natura 2000, nad którymi sprawuje nadzór dany regionalny dyrektor ochrony środowiska. Projekt każdego planu zadań ochronnych tworzony był przez wyłonionego w drodze zamówień publicznych bądź oddelegowanego w jednostce koordynatora planu, który przygotowywał go z pomocą ekspertów przyrodniczych i Zespołu Lokalnej Współpracy. Projekt ten był następnie ustanawiany w drodze aktu prawa miejscowego zarządzeniem regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

Nowoczesne i interpersonalne podejście do tworzenia planów zadań ochronnych z pewnością wzmocni w społecznościach lokalnych przekonanie co do słuszności podejmowanych działań ochronnych, w także przyczyni się do ugruntowania współpracy z różnymi grupami interesariuszy na płaszczyźnie zarządzania siecią ekologiczną Natura 2000.

Ochrona przyrody prowadzona w ramach sieci obszarów Natura 2000 poprzez realizację zadań ochronnych oraz monitoring stanu zachowania przedmiotów ochrony, zharmonizowana z rozwojem gospodarczym danego obszaru, ma szansę stać się istotnym elementem jego rozwoju. Spowoduje to, że działania ochronne będą akceptowane przez społeczności lokalne. Powyższa „akceptacja” to jeden z najbardziej pożądaných efektów realizacji projektu. Współdziałanie oraz pełne upublicznienie procesu tworzenia planów z pewnością przyczynią się do właściwego zrozumienia istoty ochrony przyrody oraz pozwolą traktować obszary Natura 2000 jako impuls, a nie hamulec rozwoju gospodarczego, stając się sprawnym narzędziem do zarządzania ochroną przyrody w Polsce.

Całkowite koszty projektu: 27 639 466,23 zł, w tym wydatki kwalifikowane: 27 599 011,64 zł. Dofinansowanie projektu ze środków EFRR w wysokości 80% wydatków kwalifikowanych tj.: 22 079 209,31 zł.